સત્ય કી હયજાપમેં ગતી અતી, હય સભી સોહાગન સદાસતી;
ત્રિભુવનમેં પર નહીં દેખી અનસૂયા સી મહાસતી.

પત્ની પ્રતાપ

યાને

મહાસતી અનસુયા.

ત્રેતા જુગમેં ગુજરા હુવા એક સચ્ચા કીસ્સા
ઉસ મુકમ્મીલ તમાશેકે કુલ ગાને

જિન્હે

મુનશી મોહમદ અબદુલ અઝીઝ જાહીદ લખનવીને
ધી બાલીવાલા પારસી વિકટોરીઆ થીએટ્રીકલ
કમ્પની ઓફ બમ્બઇકે વાસ્તે હિન્દી વ્રજભાષા
ઝબાનમેં નઇ તર્જ પર તસનીફ કીયે.
(ઔર ખાસો આમકે લીયે.)

મી હોરમજજી શાહપુરજી તાંતરા

માલીક કંપની મજકુરને એલફીન્સ્ટન નાટકશાળા
ગ્રાંટરોડ, મુંબઇમેં છપવાકે પ્રસિદ્ધ કીયા.

આવૃતિ ૧લી. નકલ ૨૦૦૦ સને ૧૯૨૧.

કિંમત ૪ આના.

છપાવનારઃ—હોરમજજી શાહપુરજી તાંતરા,
એલફીન્સ્ટન નાટકશાળા, ગ્રાંટરોડ–મુંબઇ.

છાપનારઃ—મગનલાલ જગજીવનદાસ [૧૦૦૫×૭૭.]
શ્રી 'સરસ્વતી' છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી રસ્તો, મુંબઇ, ૩.

॥ શ્રી ॥

ગાયન.

(૧)

સુત્રધાર-નટીયો } —શ્રીહર જગદીશ્વર નાગર નટવર
જય જય ભૂપહી ચમકત રુપ
બંદુ શ્રીહરિ દૃષ્ટી અનૂપ
તેરો સબ જગ, રયન દિનન ગુન ગાય,
ચાહે ચિત ચરણુ શરણુ
વ્યાપક તૂ ઘર ઘર, સહાય કીજો હલધર.

(૨)

નટીયો— ધર્મકાજે ઉપકાર, કયસા પ્રભુને કિયા
રૂપ વિષ્ણુ અવતાર, કૃષ્ણુ નામસે લિયા,
સુખ સંપતકી રાહ દિખા આનન્દ કર દિયા—ધર્મ
જન્મ લેકે મથૂરાસે, બૃજ કો તજ દિયા,
લીલા કરી ગોપાલ લાલ દવારકા બસા,
મધૂર સુનાકે ધૂન, બાસરીયાં ભગતોંકા મન હરા,
દેવકો નંદન કંસકા કદન કર માતા પિતા મુક્ત કિયા=કાજે.

(૩)

અનસૂયા—ભજૂ મયેં સદા તોહે સત્ય બચનસે, પરમ તુહી કિરતાર
પરમતુહી કિરતાર નિરંજન, ભરમ, કરમ નિરાકાર-ભ૦

સેવા પતીકી શીશ ચઢાકે, બનીહૂં મયઁ પનહાર;
ભરદે કમંડળ પાણીસે બાદલ પ્રેમ કીહો બૌછાર-ભ.
સૃષ્ટીપર મહાકાલ કાલસે કાલમેં હય નરનાર;
ભંવરમેં પ્રાણી આન ફંસે હૅય, નૈયા કરદે પાર-ભ.

(૪)

નર્મદા—નિર્ગમન રહૂં ભજન તપ ધરી કરૂ જપ હરી પ્રેમરસ ભરી;
કસૌટી સારી જગતકી કરી નહીયે ખરી યેહી ચિતધરી.
કચ્ચી રૂઈકા તાર હય સંસાર યે પહચાન લી,
બહેતી હુઈ નદીકા પાણી જિન્દગાની માનલી;
કોઇ નહી માતા પિતા ભાઈ બહન યે જાનલી,
હો સ્વર્ગકા કુચ્છ લાભ સુખ તપ જપ જો મયને ઠાનલી.

(૫)

નર્મદા— ધન્ય ધન્ય દિન આજકા, ધન્ય ઘડી પલ બાર;
ભગવતી ચરન પ્રતાપસે, સફલ ભયો અવતાર.

(૬)

નારદ— અયસે પાપી નર હોવેંગે કલજુગમેં,
પગડી બાંધે પેચ સંવારે ઠુમક ઠુમક પગ દેંગે
રામ ઠુમક ઠુમક પગ દેંગે,
ગલિયોંકે બીચફિરે બાવરે
નાર પરાઇ પાપી તકત ફિરંગે—કલજુગમેં

ભુકે પ્યાસે બ્રાહ્મણ આવે, ચુંગલ ચુન નાહીં દેંગે રામ–
ચુંગલ ચુન નાહી દેંગે,
જબ રાજાકા ડંડ પડેંગા રોક રૂપૈયા પાપી
ગિન ગિન દેંગે—કલજુગમેં

(૭)

નર્મદા— સબકી હય જગમેં ગતી અતી,
હંય સભી સોહાગન સદા સતી;
ત્રીભુવનમેં પર નહી દેખી,
અનસૂયાસી મહા સતી.

(૮)

ત્રીદેવી— લૂટેં રંગત મદન ફૂલવારી કી,
કરેં કરેં કસૌટી સતી નારીકી;
ધ ર બા રી કી સં સા રી કી.

સબ— દેખે ચલન ફબન ગુન પ્યારીકી,
હોગી નીરખ પરખ સત્ય ધારીકી
કયસે રહત હૈ પત અધિકારીકી,
ઉડે પવન સુમન વ્રિજનારીકી.

(૯)

અનસૂયા– પ્યારે પ્રીતમજી સીધારી જાવો પ્રેમ ધારીરે,
રખ્ખો યાદ હમારી રે, તનમનસે બલહારી રે. પ્યારે–

આપકી દાસી દાસી પ્રેમકી પ્યાસી હું અભીલાષી,
તુમ પર જાઉં વારી રે મન આનંદ કારીરે,
કરદું સબ તન મન ધન અરપન સાજન પ્રેમ ધારી રે.

(૧૦)

અનભવા—ઓ દેવી ઓ દેવી તુ જંગાલી જય દેવી,
દેખો સબજન પતીકા ખંડન, બની હય ભગતન ચુડેલ લંછન.
સદા અભાગન રહે સોહાગન, મુજે હય ધન ધન કરે જો પુજન.
ઓનાગન કાલી ડસ લેનેવાલી આફ્ન સરકાલી જય દેવી.

કડવી— ધન્ય પ્રિતમજી ધન્ય પ્રેમ પ્યારે,
જાઉં બલહાર કર ગર ડારે,
જય દેવી.

(૧૧)

સૂરદાસ— આંખ બિના અંધિયારારે
સદા હય મુજકો આંખ બિના અંધિયારા.
અંખીયારોંકો ઉજયાલા દેખેં લાલા હરીયાલા
મેરે લેખે સબ કાલા કાલારે—સદા હય
કોઇ જગકી લીલા દેખે કોઇ સુફેદ પીલા દેખે
કયૂં કર દેખૂં મયેં નહી નાળાંરે—

(૧૨)

ગરબો— જોબનકા હય ઉભાર પરુ આયે સખી
અંગીયા મુસકાઇ અરે હાં
ગદરાએ આએ ગોરા ગાત છુપે નહીંરી છુપાય
બસંતી ગરે ડાર હાર સીંગાર કિયે હાં હાં
કોઇ તાક તાક નયના લગાવે અરે હાં

દોહા— રંગ અંગ જબ સંગ હો ઉભરે અંતર પ્રીત
આનંદી પરસંગી રહે પીયા મિલનકી હો રીત
નન્યા તીર ચલાવે છયલાસે મન આનન્દી પાવે
ગોરી ગોરી બાંહ મોરી ગરે ડાર ગરે ડાર મોહે
છતીયાં લગાવે
લુભાવે દેખ દેખ ચીત ચુરાવે સખી
સજન નેહાંસે પ્રેમ રસ પિલાવે

દોહા— ઉનકે ભાગ સોહાગ હંય પિયા હંય જિનકે સંગ
બિન સાજન નિસ સેજ પર ટૂટ ટૂટ રહે અંગ.

(૧૩)

લક્ષ્મી— પરાધીન પરવશ રહે કરનાર પતીકા પ્રભુ ગીને હરબાર;
નિરથક ઝેલે નિજ અવતાર જલેયે દંપતીકા બેહવાર.

અનસૂયા—પતીસે સ્ત્રીકા ઉદ્ધાર, પતિકે રિઝે રિઝે કિરતાર;
કરોન હલકાસોંચ બિચાર કે ચમકે આર્ય સુખ સંસાર.

લક્ષ્મી— પુરુષકા મનમાના અધીકાર નારકા તિલભર ભી
નહીં ભાર;
અધમ હો અબલાકા અવતાર જલે એ દંપતીકા બેહવાર.

અનસૂયા—સ્વામીકે ભાગકી ભાગીદાર, નાવ નરસે તિરતી ભવપાર;
કહો કયા કામ હય યે અધીકાર કે ચમકે આર્ય સુખ
સંસાર.

લક્ષ્મી— સજે હય દોનોસે ઘરબાર નહી ન્યુનાધિક હય નરનાર;
બરાબર નહી કયું ફિર હકદાર—જલે.

અનસૂયા—પુરૂષકા પલમેં મન હરે નાર, કહાવે ગ્રિસતી ગુન ભંડાર
સદા રહે ઘરકી કુલ મુખતાર કે ચમકે આર્ય સુખ સંસાર.

(૧૪)

અનસૂયા—વ્યાકુલ ભઈ મેરી જાન વ્યાકુલ ભઇ મેરી જાન
મેરે મનકા કંચનસે હોન હાન
પ્રિતમ પ્યારે આવો દરશન દિખલાવો
મોહે નાહી કલપાવો નાથ પ્યારે આવો—વ્યાકુલ.
ચીત ઘબરાવે મોરી ચિંતા મિટાવો આવો
બિરહ અગન મેરે મનકી બુઝાવો આવો
આનમિલો સ્વામી—વ્યાકુલ.

(૧૫)

પરીઓ—ચતરંગ સબ મિલ ગાવોરે......
ગૂનીયન મિલ તાલ મરદંગ સૂર તીવર
કોમલ બ્રહ્મા પિયાકો સુનાવો—ચતરંગ

દીમ દીમ તુમ તાના દિર્તી જે તિલાના
દરદર તુમ દર દર તુમ તાના ના ના ના ના
દેરના દેરના દીમ ધા તિરકિટ તક તાધા
ધિત્તા ધિત્તા તિરકિટ તકાતા ધા
તિરકિટ તકધા તિરકિટ તક ધા—ચતરંગ
સેત્રા સુધ્યજ સું છંદ શોધ સૂર સરગમ
બનાઇ મિલાઈ ગાઈ
સાનીસાની ધનીપા સાગ પગપ
રે ગપ ગરેસા

(૧૬)

છાઇ છાઇ બસન્તી બહાર આઈ હમ-સબ ગાએં સખી.
હમ સબ ગાવેં શુક્ર મનાવે હિલ મિલ સખી,
સબ મનવા રિઝાવે.
ઠુમક ઠુમક કયસી ચાલ નિરાલી મન ભાયે રહી—છાઇ.

(દોહા)

એકતો નયના મહભરે, રતન જડે સબ અંગ;
લટકાલી લટકાએ લી જીમો ચંદન તરૂપ ભુજંગ—ઠુમક

(૧૭)

નર્મદા— જાઉં, જાઉં, તુમ પર બલહારી,
સ્વામી હમારે પ્રીતમ પ્યારે ચરણ કમલ પરવારી.

સુરદાસ— એ જી વાહ હ હ—જાઉં

નર્મદા— નયન બિછાતું શીશ ઝુકાવું
પ્રિતમ તન મન હારી

સુરદાસ— ક્યા સચ હય—જાઉં

(૧૮)

નર્મદા— જાગ જાગરે જીવ તું જગ સંસારમે
કબસાર કુચ્છભી ઈસ્કે બેવહારમેં
પડો જાન બૂઝકે મત અંધકારમેં
સુખ સંપત હય સબ ઇસકે આધારમેં
મેરી દુન્યા હય સબ સ્વામી કેહી પ્યારમેં—ક

(૧૯)

નર્મદા— સ્વામીકે પ્રેમપર જાઉં બલહાર
લેજાઉં મયઁ સાથ નાથજી
લેજાઉં મયઁ સાથ નાથજી સેવાકરું દિનરાતજી—
અબ તિરથસે મયઁ આપકો કીરતાર્થ બનાઉં,
ઔર યાત્રારા લે ચલકેભી સંતોશ દિલાઉં;
સ્વામીકી જી આજ્ઞા હો, ઉસે શીશ ચઢાઉં,
જો મનકી ઇચ્છા ઉસે આંખોસે બજાઉં.

નર્મદા— ધીર ધરો હૂં દાસી તુમારી

સૂરદાસ—શાબાશ

નર્મદા— સેવાસે પાઉંગી આનન્દ મય
આવોજી ચલોજી સુખી હો જીયરવા—

C (ọ ~ D ११

(२०)

નર્મદા— ગર્વમેં પડ કેકહીં ક્રોધસે ડરતે નહીં આપ સમજે બિના
હરણાકશ થા કયસા રાજા અહંકારી
દિયા પ્રલ્હાદકો સન્તાપ સમજે બીના
વિશ્વામીત્ર ઋષિ ગર્વસે ખોઇ બુદ્ધી
મેનકા કો દેખ કિયા પાપ—સમજે બીના
મર્યાદાથી અબળા નારી બીનતી ભી કી તુમારી
દિયા પતીકો મેરે શ્રાપ સમઝે બિના
બડે થે તપધારી હટસે બુદ્ધીહારી
ખો દિયા આપને સબ પ્રતાપ—સમજે

(૨૧)

અનસૂયા—ગુણી તજે નહીં ગુણ દુખ આનેસે મન મૂરખ નહીં જાને;
ધરીયે ધીરસંકટ પડજાનેસે સુખસમ્પત પહુંચાને—ગુણો
ચંદનકો જીતનાહી કાટો બાસ ન અપની છોડે;

નર્મદા— શ્રાપ ઋષીસે સૂર્ય સ્વામીપર બિપત ન ભારી તોડેરે;
મોરા મનવા ન માને માતાજી મનવા ન માને—ગુણો

અનસૂયા—ચિન્તા ન કર કોઇ મનમેં પ્યારી આશ ન અપની તોડે
શ્રીહરિ પ્રભૂ કરેંગે પૂરિ ભલેસે કયૂં મુખ મોડે રે
તોરી મનસા બર આવે નર્મદા કયું નહીં તુ માને—ગુણો

(૨૨)

સુરદાસ— વાહ વાહ કયા જગકી જગ મગ ગત ન્યારી
દિખત હૈ સબ પ્યારી પ્યારી

નર્મદા— ધીર ધરો મન મતહો અધીરે શુધબુધ ક્યું હય બીસારી
સુરદાસ— (જબાની) યે કયા હૈ,
નર્મદા— યે ઝોંપડી હૈ—
સુરદાસ— ઔર યે કયા,
નર્મદા— યે ઝાડ હૈ
સુરદાસ— વાહ પ્યારી
નર્મદા— ફુલ વારી
સુરદાસ— ખિલ કયા રહી સારી,
નર્મદા— શાંત હો સ્વામી પ્રેમધારી

(૨૩)

લક્ષ્મી— છબ હબ તુમરી ન્યારી પ્યારી, રહત હે નયન સમાય,
સુન્દર મુખડા દેખ દેખ મન, રીઝ રીઝ રહ જાય.
સોહે પ્રેમ મોહે પ્રભૂ તેહારી, સોહે પ્રેમ મોહે પ્રભૂ
જીયા આનન્દ સૂખ પાયો પ્રિતમ જાઉં વારી
મયે તન મન હારી, તેહારી સોહે, પ્રેમ મોહે પ્રભૂ
રયન દિનનકું મય દાસી ઓ બલમા પ્યારે ગરબૈયાં ડારે
તેહારો સોહે પ્રેમ મોહે પ્રભૂ

(૨૪)

ત્રીદેવી } યુકતીએ કયાહી બતાઇ હય નારદજીને
હમ સબ કી બાત બડાઇ હય બનાઇ હય સજાઇ હય
નારદજીને.
નારદ— નહી સમર્થ કોઇ ભાવની બલપર
મહાસતી હય ગુન ગ્યાની વો બડી ધ્યાની વો મનમાંની વો
માના સબીને

ત્રીદેવી— અતીથી રૂપમેં રહેગી વો ક્રૂંસકર,
સતપન ઉસકા દેખેગે, હમ પરેખેંગે હમ દેખેંગે

(૨૫)

અનસૂયા—નાથજી આવો વીપત મિટાવો સંકટમેં હય જાન હમારી
શુધ બુધ સારી વિસર રહી હય જગત હય સબ અધિયારી
એ..ઃભજુ મયઁ નામ તિહારો સ્વામી નાથજી અબ
સુધલો બિપત ભારી હય મોરે સર ડારી ધાવો ધાવો
મોરે સજનવા
તુમ બિન મોરા કલપત જીયા નિત તરસત, તરસત
પ્રેમ પ્યારે સૈયાં
મોરે સૈયાં ઓ ગુસૈયાં પર પૈયાં રાખો ધ્યાન-એ...

(૨૬)

નર્મદા— સુખ સમ્પત કીયે દુન્યારે સમજન આતી
પતી સેવાસે નિત તિરયારે સતી કેહલાતી
સુન સુનરી, પ્યારી બહેના ગુન ધુનસે મોરા કહેના
પતી સેવામેં નિત રહેના ગુની બન જાતી

કડવી— સચ સચ હય મેરી સહેલી મયેં ઇસકા અનુભવ લેલી
પતી બિયોગકા દુખ જબ ઝેલી અબ હૂં મનમેં પછતાતી

નર્મદા— રખ ધ્યાન યેહી તું નિરંતર પૂજ સ્વામીકો જાનકે ઇશ્વર
નહીં ઉસ્મે હય કોઇ બડકર ગૂણી બન જાતી.

(૨૭)

કડવી— વારી વારી જાઉં બાલમ પર વારી
બલ બલ જાઉં મયેં ગરવા લગાઉં
સજનવા લુભાઉં મંદરવા લેજાઉં
સૈયાં સેજરીયા લેજાઉં સજાઉં રિઝાઉં-વારી

બોલી મયેં બોલી હૂં દાસી તુમારી હૂં સાજનવા
વારૂં વારૂં તન મન ધન મયેં જોબનવા—વારી

(૨૮)

અપસરાઓ—અમર તુમારો હય કાજ ઇન્દ્ર મહારાજ
ચમચમ ચમકે જગમગ હો તાજ—અમર
હમરો રાજન મગન મગન રહે સાજ રહે સરતાજ
કરતે મનન જગકે સજન હરકા ભજન કરે હમ સબ
મિલકર આજ—

(૨૯)

નારદ— ભાવે ગોવિંદ ગાવે મિલકે સજન
ગુન ભરી હરી ધુન ગાવે—ભાવે
કરલે ભજન રયન દિનત મન નિશચિંતા

(૩૦)

ત્રીદેવી— જાયેં જાયેં પ્રભૂકો ધરવાલે આએજી
જાકે મનાવે લેઆવે યહાં

નારદ— દેખો ભાલો જાઓ સંભાલો બીપતમેં
હયં ગુસૈયાં

ત્રીદેવી— જાયેંગે જાયેંગે મિલકર સબ ગુઇયાં
લાયેં અપને સૈયા સતીસે મિલકે
કરકે નમન હમ સબ જન મિલકર સખીયાં
રાજ તાજ આપના લેઆવેં સજનીયાં
હમારી આજ રહત લાજ રખેજો ગુસૈયાં

(૩૧)

કુંવરી— ઝુલો ઝુલો મોરે ભૈયારે મન ભૈયારે
ઝુલો ઝુલો સોહિયારે—
સાંવરી સૂરત મોહે મન ભાવે
લલચાયે મેરા જિયરારે—ઓ ભૈયા
દેખ દેખ મેરા મનસુખ પાવે જિયરા લુભાવે–ઝુલો

(૩૨)

કુંવરી— લાલ કયું હસને લગે આજ અચાનક
મેરે મન ભાવે અચરત આવે બલબલ જાઉં બીરનવા
લલનકી શોભા ન્યારી લાગે છટા પ્યારી પ્યારી
મોરે મન આન બસી વાહ વાહ વાહ–મો.

(૩૩)

કુંવરી— મેરા મન પ્રેમસે ઈનદીકે અબતો ચયન પાતા હય
ઇન્હેં સપનેમે ભી છોડું નહીં એ ધ્યાન આતા હય
બિઠાલું અપની આંખોંમેં કલેજેસે લગાલું મય
સદા મનમે સંભારૂં મય યેહી જીમે સમાતા હય
અજબ મુખડે હય "સાવરીયા" કે "જાદુક" હું મયે
બાવરીયા
બહોત હય પ્યારે મન હરીયા મેરા જી ઈનપે જાતા હય

